

WAT KUNNEN WE VOOR U BETEKENEN?

Wat kunnen
we voor u
betekenen?

ru

De *Nederlandse Taalunie* is een organisatie waarin Nederland, Vlaanderen en Suriname hun krachten bundelen in dienst van de Nederlandse taal, het taalonderwijs en de letteren.

Wat
was
was
eer
was
was
was
was?

Ministers bepalen het beleid en parlementsleden zien erop toe. Een raad van deskundigen adviseert. De voorbereiding en uitvoering van het beleid zijn in handen van een algemeen secretariaat, dat samenwerkt met commissies en werkgroepen.

Het doel van de Taalunie is de gebruiker van het Nederlands te ondersteunen. Daarmee blijft het Nederlands een levenskrachtige taal.

Eer
was
was
was
was
was
is!

Het gaat goed met het Nederlands

Doordat miljoenen Nederlandstaligen dagelijks gebruik maken van het Nederlands, blijft onze taal vanzelf levenskrachtig. Toch is hier en daar ook steun of sturing nodig. Daarvoor hebben we de Nederlandse Taalunie.

Het Nederlands is een levende taal. Het krijgt elke dag vorm dankzij meer dan 22 miljoen taalgebruikers. Die spreken en schrijven Nederlands voor hun dagelijkse handel en wandel, en geven de taal door aan hun kinderen. Sommigen gebruiken de taal om te publiceren. Er bestaat een bloeiende Nederlandstalige literatuur; de journalistiek en de wetenschap floreren in onze taal. Op internet is het Nederlands goed vertegenwoordigd. Miljoenen kinderen gaan naar een school waar ze Nederlands spreken en waar ze de beginselen leren van onze taal. Zo ontstaat een Nederlandstalige cultuur. Ook anderstaligen hebben belangstelling voor het Nederlands. In ons eigen taalgebied en ver daarbuiten zijn op elk moment tienduizenden studenten Nederlands aan het leren en bestuderen.

Avond
Bde
Csar
Dgelijk
Eventjes
Ffusie
Gven
Hperen
Ider
Jzus
Kpen
Llende
Mmeren

Nteren
Openen
Pgel
Qbiek
Rbij
Skader
Tgen
Uren
Vte
Wver
Xbenen
IJveren
Zten

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Als **B**ehaarde **C**himpansees **D**oor
Een **F**antastisch **G**elukkig **H**uwelijk
Idyllische **J**ongen **K**rijgen, **L**aat **M**a
Na **O**ver **P**a's **Q**uotum **R**uzieachtige
Stekeligheden **T**e **U**iten, **V**ermits
wederzijdse **X**-chromosomen
IJverig **Z**ijn.

park**A**lossen
sla**B**engel
ti**C**oma
stouter**D**offer
eind**E**inde
die**F**link
zin**G**roep
loc**H**oogst
we**I**epen
had**J**acht
politie**K**offer
lepe**L**ogen
ar**M**oren
nee**N**even
kan**O**verzet
ram**P**ets
lege**R**adios
fik**S**mokkel
talen**T**alen
zo**U**-boot
Ola**V**oordeel
u**W**apen
inde**X**-benen
reder**IJ**del
hert**Z**wijn

Het Nederlands vernieuwt zichzelf voortdurend en blijft daardoor aangepast aan de behoeften van onze tijd. Voor een groot deel gaat dat vanzelf. Maar hier en daar is het nodig om de inspanningen te stroomlijnen van alle partijen die het Nederlands vitaal willen houden. Het is ook nuttig de verworvenheden van onze taal te conserveren. Dat kan het beste door ze vast te leggen, bijvoorbeeld in een officiële geschiedenis van onze literatuur, een beschrijving van onze grammatica, een inventaris van onze woordenschat. Om dat mogelijk te maken voor het gehele taalgebied is in 1980 de Nederlandse Taalunie opgericht. Nederlands zonder drempels is haar motto. Daarmee wordt bedoeld: we willen elke taalgebruiker steunen om het Nederlands te hanteren voor alles waar een taal voor kan dienen. Daarbij toont de Taalunie respect voor ieders eigen manier van spreken en schrijven.

Taalontwikkelingen overschrijden de grenzen en het is daarom goed dat landen met dezelfde taal samenwerken. Van de inzichten die in het ene land zijn ontstaan, kunnen de andere landen dan profiteren. Eerst vormden alleen Nederland en Vlaanderen de Nederlandse Taalunie; sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid. Er wordt samen gewerkt met de Nederlandse Antillen en met Aruba. Samen investeren we in de toekomst van onze taal. Gemeenschappelijke inspanningen zijn immers efficiënter.

De belangrijkste werkterreinen van de Taalunie zijn de taal zelf, het Nederlands in digitale toepassingen,

het onderwijs in en van het Nederlands, literatuur en leesbevordering, en de positie van het Nederlands in Europa en in de wereld.

In deze brochure
willen we u
een beeld geven van
wat de Taalunie voor
u als gebruiker van
het Nederlands
kan betekenen

De Nederlandse Taalunie werkt als volgt:

- 1) Het beleid wordt vastgelegd door het COMITÉ VAN MINISTERS: de Nederlandse en Vlaamse bewindslieden voor onderwijs en cultuur, aangevuld met een vertegenwoordiger van Suriname.
- 2) De INTERPARLEMENTAIRE COMMISSIE, samengesteld uit Nederlandse en Vlaamse volksvertegenwoordigers, ziet toe op het beleid.
- 3) De RAAD VOOR DE NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN, bestaande uit deskundigen en prominente taalgebruikers, adviseert de beleidsvoerders.
- 4) Het ALGEMEEN SECRETARIAAT bereidt het beleid voor en zorgt voor de uitvoering. Het werkt daarbij nauw samen met betrokken personen en organisaties in het taalgebied en daarbuiten.

De taalgebruikers maken de taal

De Nederlandse taal is van de taalgebruikers. Zij hebben het Nederlands geërfd van vorige generaties en zij dragen verantwoordelijkheid voor dat erfgoed. Door de manier waarop zij Nederlands spreken en schrijven, is een norm ontstaan en die is voortdurend in beweging. Met steun van de Nederlandse Taalunie wordt die norm beschreven in grammatica's en woordenboeken. Taaladviseurs helpen taalgebruikers die de norm willen volgen.

Alleen voor de spelling stelt de Taalunie regels op. Ook die zijn grotendeels gebaseerd op een traditie en op de oplossingen die taalgebruikers spontaan vinden als nieuwe spelproblemen opduiken. De regels gelden in Nederlandstalig België, in Nederland en in Suriname voor de overheid en voor het onderwijs, maar worden ook daarbuiten veel gehanteerd.

Correct kunnen spellen is een vaardigheid waaraan groot maatschappelijk belang gehecht wordt. Volg de berichtgeving over leerlingen en studenten die steeds minder vaardig zouden zijn...

Naar aanleiding van het hoofdrapport Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen wordt er in 2008 zo'n 100 miljoen euro overheidsgeld op dit probleem losgelaten. Laten we ook niet vergeten dat in het onderwijs iedereen er belang bij heeft dat er slechts één correcte spelling is. Die staat in de Woordenlijst Nederlandse Taal.

Elout Roeland

uitgeefmanager Noordhoff Uitgevers bv

Taal is uw instrument

Dagelijks gebruikt u het Nederlands, misschien als uw moedertaal, misschien als uw tweede taal of als vreemde taal. U spreekt en schrijft in het Nederlands, privé of voor uw beroep. De Taalunie heeft middelen ontwikkeld die u kunnen helpen.

Een antwoord op uw vragen

Hoe goed u het Nederlands ook beheerst, soms botst u op een twijfelgeval: een zin die niet goed loopt, een uitdrukking die een misverstand kan oproepen, de spelling van een ongewoon woord of van een buitenlandse plaatsnaam. De Taalunie heeft een website en een dienst voor taaladvies waar u snel een betrouwbaar antwoord vindt of krijgt.

Taaladvies

Op uitnodiging van de Taalunie komen ervaren taaladviseurs uit Nederland en Vlaanderen geregeld samen om zich te buigen over vragen van taalgebruikers. Tijdens dit overleg proberen ze tot eensgezinde adviezen

KKKK

Kalme

KKKK

Kaatje

KKKK

kaapte

kkk

kaasjes

OOSTENRIJKSE DANS

zonder ouders

W w W w

lokvoer

A A a a

meisjesnaam

L L L l

plaats in Duitsland

S S s s

te komen, waarbij ze uitgaan van de taalpraktijk en van bestaande naslagwerken. De resultaten worden bijeengebracht in een overzichtelijk bestand dat gratis toegankelijk is voor iedereen. U kunt zoeken in de systematische inhoudsopgave, maar er is ook een handig zoekvenstertje.

taaladvies.net

Taalvragen

Zelfs als u geen antwoord vindt op uw taalvraag, kunt u bij de Taalunie terecht. U formuleert uw vraag op de website van het Taaladviesoverleg en binnen vijf werkdagen ontvangt u een antwoord van de taaladviseurs.

taaladvies.net/vraag

Woordenlijst

Een van de opdrachten van de Nederlandse Taalunie is de spelling vast te leggen voor gebruik door de overheid en in het onderwijs. Deze officiële spelling, opgenomen in een Leidraad en een Woordenlijst van de Nederlandse Taal, wordt door de meeste taalgebruikers gehanteerd. Ook in het bedrijfsleven, bijvoorbeeld in de uitgeverij, heeft deze spelling haar plaats gevonden. Dit komt de eenvormigheid van publicaties zeker ten goede.

Ruim 15 miljoen Nederlanders, 6 miljoen Vlamingen en 400 000 Surinamers spreken Nederlands. Daarmee komt het Nederlands op de zevende plaats in de rangorde van de talen van de Europese Unie. Het Nederlands is met 22 miljoen sprekers dus groter dan bijvoorbeeld het Zweeds (9 miljoen sprekers) of het Grieks (15 miljoen sprekers).

Spellen is geen gemakkelijke zaak. Woorden die ons dagelijks onder ogen komen, leveren weinig problemen op. Maar omdat onze taal zich voortdurend vernieuwt, zijn er telkens weer woorden waar ook geoefende schrijvers geen raad mee weten. Die worden in opdracht van de Taalunie verzameld voor een volgende editie van de Woordenlijst. Die wordt om de tien jaar gepubliceerd, niet omdat de spelling verandert, maar om te tonen hoe nieuwe woorden worden gespeld.

De Nederlandse Taalunie werkt voor spelling samen met makers van woordenboeken en programma's voor automatische spellingcontrole. Hun producten kunnen na een kwaliteitstest een spellingkeurmerk krijgen. Zo weet u als gebruiker dat u op die andere producten kunt vertrouwen als het om de officiële spelling gaat.

U kunt de Leidraad en de officiële Woordenlijst gratis en gemakkelijk raadplegen via de website van de Taalunie. Er is ook een hulpmiddel om vanuit uw internetbrowser snel woorden op te zoeken in de officiële spelling.

woordenlijst.org

Aardrijkskundige namen

De meeste aardrijkskundige namen zijn niet moeilijk te schrijven, ook de buitenlandse niet. We voelen goed aan wanneer we een buitenlandse naam gebruiken (Mont Blanc, Calais) of een vernederlandste (Parijs, Oostenrijk). Maar wie er niet dagelijks gebruik van maakt, kan gaan

Ens
Nes

Andel
Dalen

Leiderdorp

Loo
Ool

Anjum
Janum

Cothen

Berm
Brem

Bakel
Kabel

Cremona

Drie
Ried

Haart
Raath

Diemerbrug

Edam
Made

Itens
Stein

Halsteren

Elde
Lede

Keent
Keten

Hannover

Heel
Lhee

Lemel
Melle

Holten

Heer
Rhee

Loven
Venlo

Hoorn

Hert
Reth

Omvat
Valom

Oldeberkoop

Keer
Reek

Orden
Roden

Orleans

Nude
Uden

Vaals
Vlaas

Rhenen

Walem
Wamel

Havelt
Valthe

Everland
Vreeland

Driepolder

Aalten
Altena

Hemert
Hertme

Harmelen
Hermalen

Ochten

Arkens
Rakens

Hulsen
Hunsel

Moorveld
Roomveld

Menorca

Arwerd
Warder

Kreijl
Rijkkel

Barradeel
Bredelaar

Muiderberg

Deelen
Leende

Leuven
Veulen

Doornhoek
Noordhoek

Herentals

Deinum
Muiden

Nutter
Rutten

Driewegen
Weerdinge

Avenhorn

Delven
Velden

Wijler
Wijlre

Eckelrade
Ledeacker

Tholen

Dieren
Driene

Angeren
Nergena

Graafland
Landgraaf

Rhoon

Eethen
Heeten

Birstum
Britsum

Keutenberg
Teekenburg

Boekelo dorp

Eldrik
Kilder

Loveren
Vroelen

Bosch en Duin
Duin en bosch

Salerno

Ermelo
Meerlo

Elsteren
Netersel

Kloosterveen
Veenklooster

Hernen

De Taalunie houdt zich bezig met variëteiten van het Nederlands, dus ook met het Surinaams-Nederlands. Vanaf 1667 is het Nederlands onze enige officiële taal. Sedert 1991 heb ik samen met mijn toenmalige collega Eva Essed-Fruin allerlei acties ondernomen die tot samenwerking zouden moeten leiden.

In 2003 benoemde onze minister van Onderwijs mij als voorzitter van de onderhandelingscommissie en Suriname is vanaf januari 2005 het derde lid van de Taalunie. Dat zal moeten leiden tot beter onderwijs in en van het Nederlands. Als de spelling gebruikt wordt en wij ook participeren in andere projecten van het taal- en letterenbeleid, zullen onze leerkrachten zich veilig voelen in hun Nederlands en dat verder uitdragen.

Lila Gobardhan-Rambocus

opleidingscoördinator Nederlands Instituut voor
de Opleiding van Leraren (IOL) Paramaribo-Suriname

twijfelen of het nu de Filipijnen of de Filippijnen is, en Kenia of Kenya. Namen uit gebieden waar een ander alfabet wordt gebruikt, zijn het moeilijkst te schrijven. Is het Kabul, Kaboul of Kaboel? Qatar of Quatar?

Op initiatief van de Nederlandse Taalunie doet een commissie van specialisten voorstellen om buitenlandse aardrijkskundige benamingen op een eenvormige manier te schrijven. Veel atlassen, wegenkaarten en ook media gebruiken deze lijst. U kunt hem gratis raadplegen via internet taaladvies.net/taal/aardrijkskundige_namen

Spraakkunst

In de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS) wordt de grammatica van het hedendaagse Nederlands uitvoerig beschreven. We mogen het zeker een standaardwerk noemen, want het is samengesteld door auteurs die specialist zijn op hun gebied.

De ANS is mede met steun van de Nederlandse Taalunie tot stand gekomen. Nog gemakkelijker dan in gedrukte vorm is het naslagwerk (gratis) te raadplegen via internet. Er is een index van gebruikte termen en van woorden en uitdrukkingen die worden behandeld.

let.ru.nl/ans

Terminologie

Voor dagelijkse begrippen hebben we vaak meer dan één woord of omschrijving, en de meeste taalgebruikers

begrijpen goed wat met die woorden bedoeld wordt. Voor beroepsmatig gebruik ligt dat anders. In talloze vakgebieden heeft elk stuk gereedschap, elke handeling een specifieke naam. Op de website NedTerm kan iedereen die met terminologie te maken heeft terecht voor informatie en documentatie. Het Steunpunt Nederlands-talige Terminologie is het aanspreekpunt voor vragen en behoeften van gebruikers van terminologie. Het biedt ook advies op maat aan bedrijven of organisaties, vertalers, terminologen, docenten en vakexperts.

nedterm.org

Nederlandse woordenboeken

Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) in Leiden en Antwerpen verzamelt en bestudeert Nederlandse woorden, voorziet ze van allerlei extra informatie en slaat alles op in databanken waar woordenboeken mee worden gemaakt. Het INL is een zelfstandige stichting onder de koepel van de Nederlandse Taalunie.

Het pronkstuk van het INL is het Woordenboek der Nederlandsche Taal, het grootste woordenboek ter wereld. Dat beschrijft de woordenschat van 1500 tot 1976. Daarnaast is het Vroegmiddelnederlands woordenboek klaar voor gebruik en binnenkort komen daar het Oudnederlands woordenboek en het Middelnederlands woordenboek bij. Nu wordt gewerkt aan het Algemeen Nederlands Woordenboek, een woordenboek van het hedendaagse

Als freelance vertaler, copywriter, corrector en (eind)redacteur bezoek ik regelmatig de website taaladvies.net. Dankzij de zoekmachine en de alfabetische en thematische indeling vind ik er gemakkelijk tips voor modern Nederlands taalgebruik. De adviezen zijn het resultaat van overleg tussen ervaren taaladviseurs en vaak staat er een overzicht bij van wat de gebruikelijke taaladviesboeken voorstellen: een garantie van kwaliteit, volgens mij.

Taaladvies.net is mijn eerste – en vaak mijn enige – stopplaats als ik een taalprobleem tegenkom. De uiteindelijke keus blijft afhankelijk van tekstgenre en doelgroep, maar die taaladviezen zijn iedere keer weer een welkom steuntje in de rug.

ROLDE EEN OUDE SCHILDER MELOEN, GEWEERSLOTEN,
VIER HOUTEN HUIZEN EN GELE NETTEN?

ROLDE
EEN
OUDESCHILD
ERMELO
ENGEWEER
SLOTEN
VIERHOUTEN
HUIZEN
ENGELLEN
ETTEN

APENPAK?	KIPPENVEL?
APPELBOOR?	KLEMTOON?
BADPLAATS?	KOEIENTONG?
BERGPAS?	KRUISSTEEK?
BEZEMSTEEL?	KUSSENSLOOP?
BIJENWAS?	MUSKUS?
BLAATEST?	OOGSCHADUW?
DEURPOST?	OORSMEER?
DUIMSCHROEF?	PANNENLAP?
DUIVENTIL?	SLEUTELROL?
GALBLAAS?	SPIERWIT?
GALGENMAAL?	TAFELKLEED?
GASTENBOEK?	TANDPLAK?
GRAFLUCHT?	VARKENSPEST?
HAARLOK?	VELDSLAA?
HANENKAM?	VINGERPLANT?
IJSBERGSLA?	VLEESKLEUR?
KATTENBAK?	VOGELTREK?
KEUKENTRAP?	WESPENPLAAG?

Nederlands. Het wordt een digitaal woordenboek dat op internet wordt gepubliceerd in afleveringen en dat in 2019 voltooid zal zijn. Alle grote historische woordenboeken die gemaakt worden op het INL, zijn gratis te raadplegen via internet.

inl.nl

Vertaalwoordenboeken

De Taalunie is geen uitgever van woordenboeken, maar met steun van de Taalunie zijn tweetalige woordenboeken samengesteld die commercieel niet zo interessant zijn. Daardoor beschikken we nu bijvoorbeeld over woordenboeken Nederlands-Arabisch en Nederlands-Noors. Op de website van de Taalunie vindt u een lijst met vertalingen van het woord Nederlands; daarachter zit een lijst met vertaalwoordenboeken.

taalunieversum.org/taal/nederlands

Het meest uitgebreide woordenboek ter wereld is het Woordenboek der Nederlandsche Taal. Dat is gepubliceerd in afleveringen tussen 1864 en 1998. Het zijn veertig dikke boeken, met daarin 91 610 kolommen op 45 805 bladzijden. Er worden 400 000 woorden besproken. De citaten waarmee de betekenissen worden geïllustreerd, lopen op tot 1,7 miljoen. Er staan ongeveer 50 miljoen woorden in het boek. Dat zijn allemaal wereldrecords. Het WNT is gratis via internet te raadplegen.

1drachtig
2spalt
3kleur
4endelen
5ling
6daagse
7klapper
8erhoek
9oog
10gemeten
11tal
12uurtje

12 dwergen
en **1 11**je **4**den
feest **8**er een
100eden geen
mensen mee.
Bees**80**.

012aceimnorstuvwxz / **34579**gjpqy / **68**bdfhkl

Nederlands op uw pc

We staan er niet meer bij stil, maar het heeft er ooit naar uitgezien dat computers alleen maar in het Engels zouden communiceren. Tegenwoordig bestaat veel software ook in het Nederlands en er zijn zelfs programma's die u helpen met Nederlandse teksten schrijven, lezen, samenvatten of vertalen.

Nederlands is digi-taal

Digitale hulpmiddelen worden steeds belangrijker in ons leven. We surfen op internet, we lezen teksten die door vertaalprogramma's tot stand zijn gekomen, we telefoneren en krijgen een spraakgestuurde informatiedienst aan de lijn, we volgen instructies van een navigatiesysteem dat ons toespreekt in de auto of op de fiets, we laten onze elektronische post voorlezen door een computerstem in onze mobiele telefoon.

Jaarlijks doen meer dan 350 000 gebruikers een beroep op de website voor taaladvies van de Nederlandse Taalunie, taaladvies.net. Daar worden elk jaar meer dan 16 000 taalvragen beantwoord.

38

Bas wil zelf gympjes
kopen van de extra
cheque.

38

Pa's wijze lynx
bezag vroom het
fikse aquaduct.

38

Zelfs Coby vindt
het exportquotum
wijn karig.

37

Jim zag de helft
van de New York-
Quebecexpres.

35

Filmquiz
bracht knappe
ex-yogi van de
wijs.

35

Sexy dame
bezorgt chique
volkje fijne wip.

35

Ik gaf z'n quasi
sexy vrouw acht
bedlampjes.

35

Lex bederft
uw quiz
met typisch
vakjargon.

34

De export blijft
qua omvang
typisch zwak.

31

Max boft: z'n
vrouw is qua
type degelijk.

31

Sexy qua
lijf, doch
bang voor 't
zwempak.

49

Ach, yoghurt is 'n
exquis drankje, proef
zelf waarom 't u
bevalt.

46

Het lynxje danste
de quickstep met
wel vijf roze biggen.

46

De chique deejay
begaf zich ter stede
in 'n pak van wolmix.

45

De verliefde ex zag
bij het aquaduct de
yawls omkiepen.

45

Voor acht zogenaamde
babywelpjes kwam taxi
frequent.

43

Aquariumwinkel
bezorgde vijf typisch
luxe visjes.

30

Pechdag:
sexy quiz-
vrouw blijft
mank.

30

Doch vlakbij
zwerft 'n
exquis gympie.

30

Wazig
tv-filmpje
rond chique
skybox.

**Doch Bep,
flink sexy qua
vorm zwijgt.**

Als grootste verdienste van de Nederlandse Taalunie beschouw ik de activiteiten op het gebied van de digitale wereld. De Taalunie coördineert, initieert en ondersteunt de belangrijkste initiatieven op dit terrein, en stimuleert de ontwikkeling van Nederlandstalige taal- en spraaktechnologie. Hierdoor vallen de fysieke grenzen van het Nederlands weg: alle taalgebruikers, waar ook ter wereld en met wat voor achtergrond dan ook, kunnen kennisnemen van de belangrijkste Nederlandse woordenboeken, oude en recente literaire en taalkundigen werken, taaladviezen, de officiële Woordenlijst, de Algemene Nederlandse Spraakkunst, en zelfs het Corpus Gesproken Nederlands. Van het belang dat de Taalunie aan digitalisering hecht, heb ik persoonlijk kunnen profiteren: de Nederlandse Taalunie heeft zowel de digitalisering van belangrijke oude Bijbelvertalingen als de samenstelling van een database met Nederlandse uitleenwoorden ondersteund. In de huidige internationale wereld kan een taal zich alleen staande houden wanneer zij een sterke digitale aanwezigheid heeft, en de Taalunie schept voor het Nederlands de voorwaarden.

Nicoline van der Sijs

hoofdredacteur van het Etymologisch woordenboek van het Nederlands

STEVIN

Bedrijven die nieuwe toepassingen ontwikkelen of de bestaande willen verbeteren, hebben taal materiaal nodig: gigantische verzamelingen gesproken en geschreven Nederlands, met taalkundige informatie over de betekenis en het gebruik. En daarbij speelt de Taalunie een ondersteunende rol. De Nederlandse en de Vlaamse overheid investeren via de Taalunie in het programma STEVIN (Spraak- en Taaltechnologische Essentiële Voorzieningen in het Nederlands). Dit programma richt zich op de ontwikkeling van het benodigde digitale taal materiaal. De Taalunie stelt het vervolgens beschikbaar via de Centrale voor Taal- en Spraaktechnologie (TST-Centrale).

stevin-tst.org

TST-Centrale

De TST-Centrale is ondergebracht bij het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL). Onderzoekers en bedrijven kunnen daar terecht voor digitale bronnen voor het Nederlands, onder meer geschreven en gesproken corpora (verzamelingen van teksten, waarbinnen u woorden kunt opzoeken), lijsten met Belgisch-Nederlandse woorden, spellinglijsten, taalsoftware voor het Nederlands en dergelijke meer.

tst-centrale.org

Onderwijs: de toekomst van het Nederlands

Of het Nederlands een effectief communicatiemiddel blijft, hangt grotendeels af van het onderwijs. Moedertaalleerlingen, studenten en docenten vinden informatie en hulp bij de Taalunie. Maar ook studenten en docenten Nederlands in het buitenland en al wie Nederlands leert als tweede taal.

Over het muurtje

Nederland, Vlaanderen en Suriname hebben hun eigen onderwijsbeleid. Maar er zijn veel raakvlakken en gemeenschappelijke belangen, vooral als het gaat om het Nederlands als onderwijstaal en het Nederlands als leervak. Daarom is het goed dat beleidsmakers én leraren, lerarenopleiders, onderwijsinspecteurs en schoolbegeleiders geregeld over het muurtje kunnen kijken.

Waaro zoude w nie
BESTEDINGSBEPERKIN
d laatst lette va el
woor weglate? Zoal u
zie geef dez besparin
gee noemenswaardig
moeilijkhede b he leze.
Jaarlijk word i Nederlan
twe miljar eur gependeer
aa papie, ink en zetkoste.
D gemiddeld lengt va ee
Nederland woor i vij letter.
D weglatin va d laatst lette
geef du allee i Nederlan
ee besparin va vierhonder
miljoe eur pe jaa.

MMM
Churchillaan
Cruijffformatie
stresssituatie
astma-aanval
businessseat
twee-eenheid
Naumannnaaimachine
beo-oog
Pfafffabrieken
na-aapte
1000Watttransformator
bureau-uurtjes
Knorrrecept
nuntii-inwijding
geëerd
zee-eend
jazzzangeres
overallabels
skifffinale

Onderwijsterminologie

Het onderwijs is in Nederland, Vlaanderen en Suriname verschillend georganiseerd. Daarom verschilt ook de terminologie. Waar de onderwijssystemen wél overeenkomen, worden toch vaak andere termen gebruikt. En vaak heeft dezelfde term dan weer verschillende betekenissen.

Het Taalunieversum biedt een termenlijst aan, die vergelijkend is van opzet: de belangrijkste onderwijswoorden uit Nederland, Vlaanderen en Suriname worden niet alleen verklaard, maar eventuele verschillen worden ook uitgelegd.

taalunieversum.org/onderwijs/termen

Overzicht van tijdschriften

Over taalonderwijs verschijnt elke maand een stapel lectuur. Het is moeilijk dat alles te volgen. Op het Taalunieversum worden daarom de belangrijkste tijdschriften over taal en onderwijs samengevat. Wie dat wil, kan elke maand een mailtje krijgen met een overzicht van nieuwe artikelen over onderwijs Nederlands. Het volledige artikel of tijdschrift bestellen is daarna kinderspel.

taalunieversum.org/onderwijs/tijdschriften

Evolutie van het taalonderwijs

Welke taalvaardigheden moet een lesgever hebben om voor de klas te gaan staan? Hoe groot is het probleem van laaggeletterdheid en wat kan er gedaan worden om het te voorkomen? Welke invloed heeft ‘het nieuwe leren’ of ‘begeleid zelfstandig leren’ op het taalonderwijs? Is onderwijs op maat dé methode voor beginnende NT2-leerders? Wat kan taal- en spraaktechnologie betekenen voor het taalonderwijs? Over deze en tal van andere onderwerpen organiseert de Taalunie overleg tussen deskundigen uit Nederland en Vlaanderen. Ze stimuleert uitwisseling en samenwerking. Resultaten worden in rapporten en op webpagina’s gepubliceerd of komen aan bod in Taalunieconferenties. Meer informatie is te vinden op het Taalunieversum.

taalunieversum.org/onderwijs/publicaties

Databank onderwijsonderzoek

Aan talloze instellingen in ons taalgebied wordt onderzoek over taalonderwijs gedaan. De resultaten daarvan worden gepubliceerd in boeken of tijdschriften, maar die zijn niet altijd toegankelijk voor mensen in de praktijk. In een databank op het Taalunieversum worden samenvattingen en resultaten van onderzoeksprojecten bijgehouden sinds 1969. U kunt zoeken op onderwerp, op auteur of op titel.

taalunieversum.org/onderwijs/onderzoek

BRIT:
'QUIET
NIGHT'

BOER:
"K WAIT
OOK
NAIT.'

Nederlandse dialecten worden soms ingedeeld in groepen: het Hollands, het West-Vlaams/Zeeuws, het Oost-Vlaams, het Brabants, het Limburgs en het Saksisch. Binnen deze groepen hebben veel steden en dorpen hun eigen dialect. Het Fries is geen dialect van het Nederlands; het wordt als een aparte taal beschouwd.

'Het Nederlands is als een uier waar men heel hard in moet knijpen eer er melk van goede kwaliteit uit komt,' zo zei de schrijver en theaterpedagoog Herman Teirlinck het destijds ongeveer. Ik heb zijn uitspraak nooit begrepen omdat ik het Nederlands beschouw als een heel dynamische taal, waarbij je ook nog een keuze kunt maken tussen verschillende varianten. Net zoals tussen Brits en Amerikaans Engels, kun je kiezen tussen Zuid-, Noord-, of Suri-Nederlands. Aangezien ik in de drie regio's gewoond heb, is elk van deze drie mij vertrouwd. Meer nog, als ik mijn beheersing verlies, spreek ik Zuid-Nederlands, tijdens een (zakelijke) lezing klink ik wat noordelijker ('ABN') en in Suriname hoor ik mezelf Suri-Nederlands betrachten in een gesprek met pakweg een taxichauffeur. Ik heb wel een onbestemd accent ontwikkeld: volledige integratie heeft zijn prijs, of wie met de hond slaapt, krijgt zijn vlooiën!

Taalforum

Hoe kan de taalvaardigheid van leerlingen met een onderwijsachterstand zodanig verbeterd worden dat hun kans op schoolsucces groter wordt? Over die belangrijke vraag en nog een heleboel andere buigen zich deskundigen en mensen uit de praktijk op het Taalforum.

Informatie over taal- en onderwijsachterstand is daar verwerkt in bondige antwoorden op eenvoudige, maar treffende vragen. Vanuit iedere vraag kunt u doorklikken naar gerelateerde onderwerpen. Zo worden vragen over taal- en onderwijsachterstand steeds in een groter perspectief geplaatst.

taalforum.org

Ongeveer 10 000 buitenlandse studenten studeren Nederlands aan 220 universiteiten in zo'n 40 landen over de hele wereld. In de Duitse grensgebieden volgen ruim 20 000 leerlingen regulier onderwijs Nederlands. In Noord-Frankrijk 8 000. In Wallonië hebben we het over honderdduizenden.

**contrast-
strijker, kwarts-
slagen, massage-
gebed, rots-
stempel, balk-
kanker, dijk-
kramp, rijst-
strand, mini-
nister, wets-
staal, valk-
kuil, lok-**

**rijker, contra-
lagen, kwart-
bed, massa-
tempel, rot-
anker, bal-
ramp, dij-
rand, rij-
ster, mi-
taal, wet-
uil, val-
aal, lo-
kaal**

Hoeveel woorden het Nederlands telt, is moeilijk te zeggen. Sommige deskundigen schatten het aantal op meer dan 1 miljoen; andere gaan tot 5 miljoen. Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie verzamelt in de Taalbank alle woorden en woordvormen – lezen: lees, leest, las, lazen... – die in nieuwe teksten worden aangetroffen. De verzameling bevat al meer dan 60 miljoen verschillende vormen.

.tev redenk nee peenk nederveT
MOOI DIT IDIOOM
.norab ed ,roog oz o ,goordeb aronN

Ai de mas

?pak tem nopaj ej apo n'm etkaP
.daareis teh ijz ne ,ie n'z ijh etsie raaD

Panklare bout ko

.laaturb ijz iez ozeiZ .ijb r' u taal
.gaal leenosrep teh etper ' ,so ,neella aG'
.gaalreden :nedeR !la aG

Nelli plaatst op 'n parter

.gumlag neven gal muG
.diebra ki ne ni karb eiD

Koop ik 'n ei, dan

Een lege regel, nee.

!tooidi erar eid iooT
.wur gonsla mal sno gruW

Tevreden kneep een kneder vet.
Nora bedroog, o zo goor, de baron.

MOOI DIT IDIOOM

samedia!

Pakte m'n opa je japon met kap?
Daar eiste hij z'n ei, en zij het sieraad.

okt u, ober, al knap.

Laat u 'r bij. Ziezo zei zij brutaal.
'Ga alleen, os,' repte het personeel laag.
Ga al! Reden: nederlaag.

retrap 'n pot staalpillen.

Gum lag neven galmug.
Die brak in en ik arbeid.

nadien kip ook.

Een lege regel, nee.

Tooi die rare idioot!
Wurg ons lam alsnog ruw.

w a r m

w O r m

w O r *D*

w O *U D*

K O *U D*

w i e g

w e e g

w e e f

t e e f

t r e f

t r o f

g r o f

g r a f

moeite
emotie

verloskundige
gevoelsindruk

wapenindustrie
stad weer in puin

streekgenoot
gootsteenrek

filmopérateur
tafelopruimer

verleid
lieverd

reuzenvliegen
zigeunerleven

vermogen
mengvoer

stopwatch
wachtpost

klankgenerator
garnalenkroket

protectionisme
motorinspectie

stroomgenerator
montagerooster

nepversiering
vingerspieren

bacteriegroei
biercategorie

oeverbekleding
vogelbekdieren

familieportret
miltperforatie

Nederlands: een wereldtaal

Als je in Georgië woont, in Namibië of in de Verenigde Staten, kan het Nederlands een venster op een andere wereld zijn. In meer dan veertig landen kun je Nederlands studeren als hoofd- of als bijvak. En er zijn duizenden studenten die dat met plezier doen.

Tweede of vreemde taal

Nederlands leren als buitenlander kan in heel verschillende omstandigheden verlopen. Een anderstalige die zich in ons taalgebied vestigt en Nederlands leert, doet dat als 'tweede taal'. In de meeste gevallen is de lesgever Nederlandstalig, en de omgeving is dat ook. Met Nederlands als 'vreemde taal' wordt verwezen naar studenten die buiten ons taalgebied Nederlands leren of bestuderen. Vaak is de lesgever niet Nederlandstalig van huis uit, en de student wordt ook minder ondergedompeld in de leerstof.

Het Nederlands tussen andere Europese talen

Om een volwaardig Europees burger te zijn, hebben we meer dan één taal nodig. De Nederlandse Taalunie onderschrijft het ideaal van een meertalig Europa met meertalige Europeanen. Daarin ligt niet alleen een economische kracht, maar ook een culturele waarde.

Tegelijk moet de Nederlandstalige stem ook duidelijk hoorbaar zijn in het meertalige concert dat Europa laat horen. Het is voor de democratie belangrijk dat de Europese overheid de burger hoort in zijn eigen taal en dat ook Europese voorschriften en documenten in het Nederlands beschikbaar blijven.

Neerlandicus zijn in Polen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Tolken en vertalen gaat nog wel, maar Nederlandse koloniale letterkunde bestuderen? Artikels en boeken erover schrijven? En dit nog in de tijd waarin je meestal marktgericht moet werken, ook aan de universiteiten. Als je zo'n rare vogel bent, dan heb je daar aansporing voor nodig, je hebt mensen rondom je nodig die ook zoiets doen. En waar kun je die vinden? Op congressen, regionale colloquia, op taalcursussen – ondersteund door de Taalunie. De steun van de Taalunie is volgens mij op dit vlak uniek.

Pawel Zajas

*Departement Nederlandse en Zuid-Afrikaanse studies
Adam Mickiewicz Universiteit, Poznan, Polen*

Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal

Docenten vinden in dit centrum kennis over de didactiek van het onderwijs Nederlands als vreemde taal. Ze kunnen er een overzicht van leermiddelen en leer-materialen raadplegen, ze kunnen advies krijgen, bijscholingscursussen volgen of congressen bijwonen. Er worden promotieactiviteiten georganiseerd en er is materiaal voorhanden om de kennis van studenten te toetsen en ze een certificaat te overhandigen na hun studie. Het Taaluniecentrum NVT is gevestigd in Brussel (boven het Kaaitheater, Sainctelettesquare 20, 1000 Brussel).

taaluniecentrum-nvt.org

Steun aan neerlandistiek in het buitenland

De Taalunie geeft subsidies aan universiteiten in het buitenland die een studierichting Nederlands aanbieden. Er is geld om te starten, om boeken en tijdschriften te kopen, om leslokalen in te richten. Daarnaast bevordert de Taalunie de kwaliteit van deze opleidingen door de docenten te ondersteunen, onder meer met nascholing. Op de webpagina Neerlandistiek Wereldwijd vindt u een overzicht van de stand van zaken. Hier is informatie te vinden over neerlandici van verschillende disciplines aan instellingen wereldwijd.

taalunieversum.org/neerlandistiek

Zomercursussen Nederlands

Iedereen die Nederlands studeert in het buitenland, moet minstens één keer tijdens zijn studie rondlopen in Amsterdam of Antwerpen en het Rijksmuseum of het Rubenshuis bezoeken. De Taalunie geeft velen van die studenten die gelegenheid. Elk jaar worden in Nederland en Vlaanderen zomercursussen Nederlandse Taal en Cultuur georganiseerd. De studenten worden er drie weken lang ondergedompeld in de Nederlandse taal en alles wat daarbij hoort. Elk jaar zijn er ruim driehonderd studenten die afreizen naar de Lage Landen.

taalunieversum.org/taalunie/zomercursus_voor_studenten

Nederlands in de Europese Unie

De Taalunie zet zich ook in voor het gebruik van het Nederlands in de Europese instellingen. Het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie heeft zich in 2002 uitgesproken over het Nederlands als werktal in de Europese instellingen. Omdat het gebruik van alle talen van de lidstaten bij alle vergaderingen zou leiden tot hoge kosten, moet op een praktische manier omgegaan worden met het taalgebruik binnen de Europese instellingen. Afhankelijk van de behoeften in een bepaalde vergadering wordt bekeken welke talen gehanteerd worden.

In een vergadering van de Europese Raad, waar de ministers bijeen komen, kunnen andere talen nuttig zijn dan in het Europees Parlement of in technische werkgroep-

**In Holland
noemt men 't
water.
De Fransen
zeggen l'eau.
De Belg, die
beide talen kent,
spreekt van
Waterloo.**

**Het Nederlands
klinkt in vele
stemmen**

'Eder vogeltje zingt zoals het gebekt is,' zegt een spreekwoord. Een Vlaming klinkt anders dan een Nederlander, iemand uit Suriname anders dan iemand van de Antillen. Een kantoorbediende gebruikt andere woorden dan een chirurg, een kind andere dan zijn grootouders. Een man spreekt anders dan een vrouw.

Variatie in het taalgebruik is een rijkdom. Iedere taalgebruiker legt iets van zichzelf in de manier waarop hij of zij het Nederlands gebruikt. Maar de wezenlijke kenmerken van het Nederlands van al deze mensen zijn dezelfde. Ze lezen dezelfde kranten en boeken, ze gebruiken dezelfde woordenboeken en grammatica's. En ze kunnen elkaar begrijpen, zij het soms met wat moeite en goede wil.

vergaderingen over specifieke onderwerpen. Zo ligt het bij een werkgroepvergadering over de lengte van visnetten in de Middellandse Zee niet voor de hand om vertolking van en naar het Nederlands te vragen. Bij een vergadering over visvangst in de Noordzee kan dat anders liggen.

Verder moet een onderscheid gemaakt worden tussen mondeling en schriftelijk taalverkeer. Zo lijkt het logisch dat regelgeving en richtlijnen van de Unie in alle officiële talen beschikbaar moeten blijven, omdat alle burgers ze moeten kunnen lezen en begrijpen.

EFNIL

De Nederlandse Taalunie is een van de stuwende krachten achter de Europese Federatie van Nationale Taalinstellingen (EFNIL), een organisatie van ‘taalunies’ van Europese landen. Zij wisselen informatie uit over talen en taalbeleid en formuleren aanbevelingen over de Europese taalpolitiek. EFNIL zet ook eigen projecten op: een databank met gegevens over de status en het gebruik van de verschillende Europese talen, en een moderne methode voor de productie van tweetalige woordenboeken.

efnil.org

Op wereldschaal komt het Nederlands ver achter het Chinees (ruim 870 miljoen moedertaalsprekers), het Spaans (322 miljoen) en het Engels (309 miljoen). Toch staat het Nederlands op de ranglijst van ongeveer 6 000 talen die in de wereld gesproken worden, tussen de 45ste en 50ste plaats.

MON ONCLE QUI TLE MA TANTE

Universele ma tot orthodoxe va:

‘Onze adolescent belle nul!’

Militante papa tot normale mama:

‘Onze adolescent vergete te belle!’

Splendide feministe tot serieuze

lasser: ‘Las dit brosse sein direct,

lasser’. Nette lasser met respect

tot dit autoritaire serpent:

‘Sein lasse? Tien minute!’

Blinde, gastronome non

ete hors d’oeuvres met verse asperges,

happe pot puré, bord vis,

glas champagne, pan met mais’.

Malle non: ‘Ja mais!’

Agent tot fout inhaler: ‘Bon!’

ÜBERHAUPT

Die arme ziel in Hotel Schiller

was leider der lustige dichters

die enge novellen bedenken.

Koks dopen die rolladen in vier

teilen bier, en grillen die.

Leider liegt, was sein verflucht.

Wie man legt, die man nam.

Wicht wilde sollen.

Opa: ‘Tollen?’

Mal kleinkind: ‘Mieters, ja’

‘Mieten werden enkel vetter,

niet nicht?’ Nicht: ‘Gut, gut’.

*Die das der hippe dame was extra
passend, met haar los wollen hemd.*

Doordat Nederland en België deel uitmaken van de Europese Unie, is het Nederlands een van de 23 officiële talen van de EU. Er wordt bijvoorbeeld Nederlands gesproken in het Europees Parlement. In de dagelijkse praktijk gebruikt de Europese Commissie slechts drie werktalen – Engels, Frans en Duits. Het ontwerp van beleidsdocumenten en wetgeving wordt opgesteld in een of meer van deze talen. Pas in de laatste fase worden de teksten vertaald naar de andere officiële talen.

Het Nederlands is ook een van de vier officiële talen van de Unie van Zuid-Amerikaanse staten, Unasur, waar Suriname deel van uitmaakt.

‘EMMA ZET THEE’

MA

ZT

‘AH, IK ZIE THEE, EFFE ZETTEN’

ah
xit,
ff zz

Neem
antilopen
Nee mee,
man, 't park
til eert
op egels
en
meet
parkeertegels

66

In
een
kano
liever
dronken

dan

in
een
kan
olie
verdronken

67

Ik woon in Suriname en zit op het Surinaams Pedagogisch Instituut. Ik heb Suriname vertegenwoordigd op een tweedaagse bijeenkomst van de Taalunie over taalonderwijs in Nederland. Dat heeft me goed gedaan. Suriname heeft verandering nodig in het onderwijssysteem en dit kan alleen in samenwerking met andere landen.

In Nederland mocht ik kennismaken met bedrijven die schoolboeken uitgeven, daarnaast zijn we naar verschillende scholen geweest. Het was een hele ervaring. Ik hoop dat de Taalunie verder gaat met haar werk. Ik wil met de opgedane kennis het goede werk hier voortzetten.

We wagen,
Ze zagen,
Weeven watten,
Ze zatten,
Wonder, win
Zeer wat zijn:

Literatuur kent geen grenzen

De Nederlandstalige literatuur is geen eiland. Steeds meer werk van Nederlandse en Vlaamse auteurs is verkrijgbaar in vreemde talen. De Taalunie werkt daaraan mee. Maar er wordt ook gedacht aan de lezers in ons taalgebied.

Voor de lezer en de auteur

Voor een bloeiende literatuur en taalcultuur is het van essentieel belang dat mensen (blijven) lezen. De Taalunie neemt in haar letterenbeleid bij voorkeur initiatieven die tegelijk interessant zijn voor de lezer én voor de auteur, vertaler of uitgever. De Inktaap, bijvoorbeeld, stimuleert jongeren om nieuwe literaire werken te lezen, erover te praten en ze te beoordelen, en beloont de auteur die hun voorkeur geniet.

Het beleid van de Taalunie op het terrein van literatuur en lezen vult het nationale beleid aan. Het concentreert zich op samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen en, waar dat zinvol is, ook met Suriname.

Door het Expertisecentrum Literair Vertalen financieel mogelijk te maken, kan aan literair vertalers naar en uit het Nederlands een breed gamma aan aangepaste opleidings- en bijscholingsprogramma's aangeboden worden in elke fase van hun ontwikkelingstraject naar professioneel vertaler. De Vlaamse en Nederlandse letterenfonds en ontwikkelen in de Beleidsraad de plannen voor deze doelgroep. Door de uitreiking van de jaarlijkse Taalunie Toneelschrijfprijs wordt dit stiefmoederlijk behandelde segment van de literaire productie onder de aandacht gebracht van de media, lezers en de podiumsector en worden Nederlandse en Vlaamse auteurs gestimuleerd om nieuwe Nederlandstalige theaterteksten te creëren.

Carlo Van Baelen
directeur Vlaams Fonds voor de Letteren

Het Nederlands past overal

Het Nederlands is niet een taal voor in en om het huis alleen. Nederlandstaligen willen hun moedertaal overal gebruiken. Bijvoorbeeld in het maatschappelijk verkeer, in de politiek en in de wetenschap. Om te leren koken of schaken en om poëzie te schrijven. Ze gaan naar school in het Nederlands, ze lezen Nederlandstalige kranten en tijdschriften en ze raadplegen het internet het liefst in hun eigen taal.

Zolang het Nederlands gangbaar is in al deze domeinen, verrijkt het zichzelf door het gebruik, want het past zich aan de veranderende wereld aan. Dat geldt in het bijzonder voor de literatuur, waar de grenzen van het Nederlands worden afgetast. Hierdoor wordt het Nederlands telkens opnieuw uitgevonden.

Boekenzoeker

Bij elk gevoel, boos of blij, past een boek. Elk boek, spannend of romantisch, zoekt een lezer. In de Boekenzoeker vinden boeken en lezers elkaar. Jonge mensen van 8 tot 18 jaar krijgen er leestips 'op maat'. De Boekenzoeker is niet zomaar een catalogus met boeken. Het is een website die leesadvies geeft, vergelijkbaar met een leraar of bibliothecaris, maar dan een die bekend is met een veel grotere kast vol boeken dan een leraar, ouder of bibliothecaris ooit kan kennen.

De boekenzoeker is een gezamenlijk project van de Taalunie met de Nederlandse en Vlaamse Stichting Lezen en met de Vereniging van Openbare Bibliotheken.

taalnieversum.org/literatuur/boekenzoeker

Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

Met steun van de Nederlandse Taalunie stelt de Stichting DBNL sinds 1999 literatuur en boeken over taalkunde via internet gratis ter beschikking. Het gaat zowel om volledige literaire werken als om studieboeken, naslagwerken en tijdschriften. Een belangrijk project is de publicatie op internet van oude Bijbeluitgaven.

dbnl.org

Geschiedenis van de Nederlandse literatuur

Op initiatief van de Taalunie werken negen auteurs aan een omvangrijke literatuurgeschiedenis. In 2006 verschenen de eerste boekdelen, in 2010 zal de reeks zijn afgerond. Dan beschikken we voor het eerst in vijftig jaar weer over een standaardwerk over onze literatuur. Het gaat om een reeks van zeven delen, die de kennis over onze geschiedenis bijeenbrengt en documenteert, en die ook nieuwe inzichten oplevert.

taalnieversum.org/literatuur/literatuurgeschiedenis

Inktaap

De Inktaap is een literaire prijs die uitgereikt wordt door scholieren uit de bovenbouw van het voortgezet/ secundair onderwijs. Het project richt zich op jongeren uit het hele Nederlandse taalgebied: Nederland, Vlaanderen en Suriname. Scholieren lezen boeken die belangrijke literaire prijzen gewonnen hebben en kiezen daaruit hun eigen favoriet. Ze beargumenteren hun keuze tegenover andere lezers op school en geven hun mening op een internetforum en tijdens de slotdag. Op die slotdag ontmoeten de leerlingen uit Nederland en Vlaanderen elkaar en de genomineerde auteurs en wordt de Inktaap uitgereikt. In Suriname vindt een aparte slotdag plaats voor de Surinaamse jongeren.

taalnieversum.org/literatuur/de_inktaap

Ik ben nog maar enkele jaren bezig als professioneel literair vertaler en kan wel beweren dat de start van mijn carrière veel moeizamer zou zijn verlopen als ik niet de steun had gekregen van het Expertisecentrum Literair Vertalen, dat o.a. door de Taalunie wordt gesubsidieerd. Het Expertisecentrum wees me de weg, door cursussen en door het mentoraatsprogramma (je krijgt dan voor je debuut de begeleiding van een ervaren vertaler, zoals vroeger in de gilden). Het Expertisecentrum was mijn echte universitaire opleiding tot literair vertaler. Ik kan de inzet en knowhow van deze mensen niet genoeg loven.

DROOG IS 'T', ZEI DE DROGIST

Als ik in de

natuur

de wolken

na tuur,

denk ik:

er komt een

nat uur.

In 't Ter Aarse dagblad

las Ter Aar:

lasteraar

laste raar,

daardoor elke **las**

te raar.

Nu brak van 't kopje van

pastoor

pas 't oor;

pa stoor pastoor,

pastoor

past oor.

De venter ging over de brug

in

Deventer

en toen was **de vent er.**

Literaire tijdschriften

Om literaire tijdschriften in Nederland en Vlaanderen een platform te geven op internet, hebben de literaire productiefondsen en de Nederlandse Taalunie een portaal-site in het leven geroepen. Daar is een overzicht te zien van literaire tijdschriften. De website werkt als vitrine, archief en attenderingsservice, maar dient ook om het debat en de verspreiding van de bladen te stimuleren.

literairetijdschriften.eu

Literair vertalen

De literaire cultuur internationaliseert. Vertalingen naar het Nederlands vormen voor veel mensen de toegangspoort tot de wereld en andersom vormen vertalingen uit het Nederlands een toegang voor anderstaligen tot ons taalgebied. Maar om over goede vertalingen te beschikken, hebben we goede vertalers nodig en die zijn er niet genoeg. Het Expertisecentrum Literair Vertalen van de Nederlandse Taalunie bevordert samen met de letterenfondsen in Nederland en Vlaanderen de deskundigheid op het gebied van het literair vertalen in en uit het Nederlands.

literairvertalen.org

Prijs der Nederlandse Letteren

Om de drie jaar kent het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie de Prijs der Nederlandse Letteren toe. Deze prijs onderscheidt auteurs van belangrijke, oorspronkelijk in het Nederlands geschreven letterkundige werken. De bekroonde auteur ontvangt de prijs uit de handen van een lid van het Belgische of het Nederlandse koningshuis. De prijs kan worden toegekend voor het gehele oeuvre van een schrijver of voor een apart werk in de genres poëzie, verhalend proza of drama.

prijsderletteren.org

Taalunie Toneelschrijfprijs

De Taalunie Toneelschrijfprijs wordt elk jaar uitgereikt aan de schrijver van een oorspronkelijk Nederlandstalig toneelstuk. Voorwaarde is dat dit toneelstuk in het voorafgaande seizoen voor het eerst is opgevoerd. Met deze prijs wil de Taalunie de opvoering van Nederlandstalig toneel en de Nederlandstalige toneelschrijfkunst stimuleren.

taalunieversum.org/literatuur/taalunie_toneelschrijfprijs

kindercarn avalsopto chtvoorbe reidingsw erkzaamhe dendrukke

Het oudst bekende Nederlandse woord is vadam ('wad'). Het stamt van ongeveer 100 na Christus. De oudst bekende Nederlandse zin is een formule die volgens de Salische Wet uit de zesde eeuw moest worden uitgesproken om een slaaf vrij te laten: maltho thi afrio lito ('ik zeg je: ik maak je vrij, halfvrije'). Het bekende zinnetje hebban olla vogala nestas hagunnan hinase hic enda thu wat unbidan we nu (Alle vogels zijn nesten begonnen behalve jij en ik; waar wachten we nog op) zou Oudnederlands kunnen zijn, maar misschien is het eerder Oudengels. De auteur schreef het rond het jaar 1100 op een stuk perkament om zijn ganzenveer te proberen.

bottenpakkerij

pasklantjes

stuursok

spaarloon

EEN VONDELINGETJE IN HET WANDELPARK MAKEN

**Elkaar kak
in het gelaat
strijken**

**Een
paard
kakken**

**Zijk
op de
kaak**

brede moeders

postbodekoek

vrouwkont

strontvla

**Met
verkrachte
eenden**

**Een pad in
een vreemd
kakhuis**

**Dat spuit
de loop-
gaten uit**

hippe kok

pusbaal

zoenscholen

stoute sokjes

**Bidden
in het
mos**

**Een
scheet
opkluiven**

**Ik
scheet
boter**

kaalstaart

rafeltand

braakbeer

hoerenschenen

**Doden
in de zijk
leggen**

**Gauw
je
hoed!**

**Billen
op je
schort**

crèmetaartje

spuitkieren

keeswind

zakje poep

**Een
afgesproken
gebrek**

**Met de
baard
tussen de
stenen**

**Mijn
tuig
bedanken**

krijshaan

stankbel

reuzegoor

scholenkop

U hoort nog van ons

Het werk van de Nederlandse Taalunie is nooit af. Het is ook altijd in beweging. Om u op de hoogte te houden hebben wij een website, een digitaal tijdschrift, een nieuwsbrief, een krant en een jaarlijks Taaluniedebat.

Taalunieversum

De website taalunieversum.org is het belangrijkste communicatiemedium van de Taalunie. Hier biedt ze al haar voorzieningen en informatie over het Nederlands aan.

taalunieversum.org

Taalschrift

Voor een algemeen geïnteresseerd publiek is er maandelijks Taalschrift, een digitaal tijdschrift over taal en taalbeleid met een reportage, een discussiethema, een webtip en een vraag. Zo'n 2000 mensen worden maandelijks geattendeerd op Taalschrift via een e-mail. Dagelijks wordt Taalschrift tussen de 600 en 700 keer bezocht.

taalschrift.org

In mijn Nederlandse les was het portaal taalunieversum.org topfavoriet. We lazen ook elk jaar de aantrekkelijke Taalunie-themakrant Taalpeil over hot topics als leescultuur of het Nederlands in feiten en cijfers. De Nederlandse Taalunie heeft ‘van oudsher’ een vinger in de pap van de literaire jongerenprijs De Inktap en de conferenties Het Schoolvak Nederlands: leerrijke internationale ontmoetingen. Leuk detail: alle 21 edities van de conferentieboeken zijn nu online! Fijn toch, ik sta er ook bij. En vereerd en aangemoedigd: ik mag meedenken over vernieuwend literatuuronderwijs voor Nederland en Vlaanderen. Op weg naar meer eenheid.

Janien Benaets

gewezen lerares secundair onderwijs in Vlaanderen

basalt

klapzoen

herder

menigeeen

aannemer—uitgever

meermin

monopolie

antiloop—prostaat

staren

morgenavond

koolmees—slavink

volledig

tuinhuis

meevaller—tegenstander

boosaardig

zoutzuur

Nederlander—hoogvlieger

bolster

grondwater

ondergoed—opperbest

leedvermaak

waterijs

padvinder—spoorzoeker

werklui

opvallend

tegenzin—voorwoord

nogal

snorkelen

voorzitter—tegenligger

wolfram

stilleven

welnee

terugweg

E-nieuwsbrief

Wie op de hoogte wil blijven van de activiteiten van de Taalunie, kan zich aanmelden voor de digitale nieuwsbrief van de Taalunie. Die verschijnt eens in de twee maanden.

taalunieversum.org/nieuwsbrief

Taalpeil

Taalpeil is een jaarlijkse krant in een oplage van circa 250 000 exemplaren. Voor deze krant laat de Taalunie elk jaar een enquête houden over een aspect van het Nederlands. De resultaten daarvan toetsen we aan de mening van kenners en ervaringsdeskundigen. De krant wordt zo gemaakt dat ze voor een algemeen publiek interessant is, maar ook bruikbaar is in de klas. Vorige nummers van Taalpeil zijn nog te raadplegen via internet.

taalpeil.org

De Nederlandse Taalunie is een intergouvernementele organisatie die werd opgericht in 1980 door een verdrag tussen Nederland en België. Sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid. Aanvankelijk was het doel van de Taalunie 'integratie van Nederland en de Vlaamse gemeenschap in België op het gebied van de Nederlandse taal en letteren'. Tegenwoordig wordt de nadruk minder gelegd op integratie dan op samenwerking ten behoeve van de taalgebruiker, en op behoud van het taalkundige en literaire erfgoed.

Taaluniedebat

Om het debat over een maatschappelijk relevant aspect van het Nederlands op gang te brengen, organiseert de Taalunie jaarlijks een Taaluniedebat. Hieraan doen de Interparlementaire Commissie en de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren actief mee. De debatten worden beurtelings bij het Nederlands-Vlaams Huis DeBuren in Brussel en bij het Vlaams Cultureel centrum de Brakke Grond in Amsterdam gehouden.

taalunieversum.org/taalunie/debat

In Nederland is het Nederlands de officiële bestuurstaal sinds 1995, toen de wet op het Algemeen Bestuursrecht werd gewijzigd. Sindsdien moeten bestuursorganen de Nederlandse taal gebruiken, tenzij een andere taal 'doelmatiger is en de belangen van derden daardoor niet onevenredig worden geschaad'.

Naast het Nederlands is in de provincie Friesland het Fries een officiële taal.

Op de Nederlandse Antillen zijn ook het Papiaments en het Engels officiële talen. Op Aruba zijn de officiële talen Nederlands en Papiaments.

In België zijn er sinds de bestuurstaalwet van 1963 drie taalgieden waar telkens één officiële taal wordt gesproken en gebruikt door het bestuur, op school en in de rechtbank. Dat zijn het Nederlands in Vlaanderen, het Frans in Wallonië en het Duits in de zogenaamde Oostkantons. In het vierde gebied, de hoofdstad Brussel, gebruikt de overheid het Nederlands én het Frans.

MINI—MUM

BIER	KOE—
ROET	AAL—
RADIJS	PARA—
TON	BANK—
MOES	POES—
GRAAF	BIER—
PAS	KAR—
KOEK	PA—
WEI	BAR—
KAAI	KAR—

Het Nederlands is ons culturele huis

Taal is niet alleen een communicatiemiddel, het is ook een drager van cultuur. Taal stelt ons in staat om te leren, en wat we leren is onvermijdelijk gekleurd door de taal waarin dat gebeurt.

Via de taal hebben wij contact met tijdgenoten, maar ook met het verleden. Ons taalgebruik en zelfs onze spelling dragen sporen van vorige generaties. Door de traditie die vastgebakken zit in onze taal, horen wij vandaag nog de stem van schrijvers en sprekers uit vervlogen eeuwen.

Het Nederlands is ons culturele huis, met vele kamers en met vensters naar buiten, en dat willen we bewaren voor komende generaties.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a
c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b
d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c
e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d
f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e
g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f
h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g
i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h
j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i
k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j
l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k
m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l
n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m
o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n
p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o
q r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p
r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q
s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r
t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v
x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w
y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x
z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

UA UB UC UD UE UF UG
UH UI UJ UK UL UM UN
UO UP UQ UR US UT UU
UV UW UX UY UZ Ua Ub
Uc Ud Ue Uf Ug Uh Ui
Uj Uk Ul Um Un Uo Up
Uq Ur Us Ut Uv Uw Ux
Uy Uz ua ub uc ud ue
uf ug uh ui uj uk ul
um un uo up uq ur us
ut uu uv uw ux uy uz

Bronnen

**Opperlandse
Taal- & Letterkunde
(5e druk)**

Battus, 1984
Uitgeverij Querido,
Amsterdam

pag. 5, 8-9, 16-17, 20, 25,
28-29, 32-33, 34-35, 40, 41, 44,
47, 48-49, 50-51, 52-53, 60, 63,
64-65, 66-67, 69, 77, 80, 81, 85

**Opperlans
Woordenboek**

Battus, 2007
Uitgeverij Querido,
Amsterdam
pag. 26, 41, 48-49, 52-53,

Taalknutselboek

Jos Wilmots, 2005
Uitgeverij Ruijs & Daal,
Amsterdam
pag. 88

Inhoud

Het gaat goed met het Nederlands	7
Taal is uw instrument	15
Nederlands op uw pc	31
Onderwijs: de toekomst van het Nederlands	39
Nederlands: een wereldtaal	55
Literatuur kent geen grenzen	71
U hoort nog van ons	83

Colofon

Ontwerp

Danny Kreeft, Linschoten
dannykreeft.nl

Lettertype

DTL Albertina

Drukwerk

Drukkerij Lecturis, Eindhoven

Oplage

7500 exemplaren

Papier

Binnenwerk: Munken Print white 100 grams

Omslag: Munken Polar 300 grams

Stofomslag: Munken Polar 80 grams

Bindwerk

Binderij Hexpoor, Boxtel

Meer informatie over de werkzaamheden van de Taalunie vindt u op taalunieversum.org. Ook de publicaties van de Taalunie zijn via de website te bestellen.

Lange Voorhout 19
Postbus 10595
2501 HN Den Haag
Nederland

telefoon

+ 31 (0) 70 346 95 48

fax

+ 31 (0) 70 365 98 18

e-mail

info@taalunie.org

© Nederlandse Taalunie, Den Haag, 2009

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.